

Utvärdering hälsoprogram vit herdehund

Avelsrådet Vit Herdehundklubb

2017-03-03

Kort historisk tillbakablick gällande HD/ED

Redan i början av 1990-talet fokuserade de klubbar som föregick Vit Herdehundklubb (innan vit herdehund blev godkänd som ras, år 2000) på avel med höftledsröntgade hundar – att avla fram hundar som var fria från höftledsfel. Och hur viktigt det var att så många hundar som möjligt blev röntgade och inte bara de som skulle användas i avel. Det poängterades även då att det var viktigt att även syskon röntgades för att avgöra om en HD-fri hund skulle användas i avel. Man gick till och med så långt att man funderade över om en HD-fri hund skulle användas i avel om ett syskon hade HD-fel. Under 1998 då SKKs nya hundregister och annexregister (för raser som ännu inte är godkända av FCI) påminner man om vikten av höft- och armbågsröntgen. Nu har man alltså lagt till att hundarna även bör armbågsröntgas.

Hälsoprogram

2004 – 2009

Från och med 2004 skulle båda föräldradjuren ha känd HD-status för att avkomman ska kunna registreras. När det gäller ED registreras resultatet om hundens armbågar röntgas.

HD, nivå 2 – känd höftledsstatus ska föreligga före parning.

(**ED nivå 1** – resultatet registreras centralt.)

2010 –

Sedan 2010-01-01 omfattas vit herdehund av SKKs hälsoprogram avseende:

HD, nivå 2 – känd höftledsstatus ska föreligga före parning.

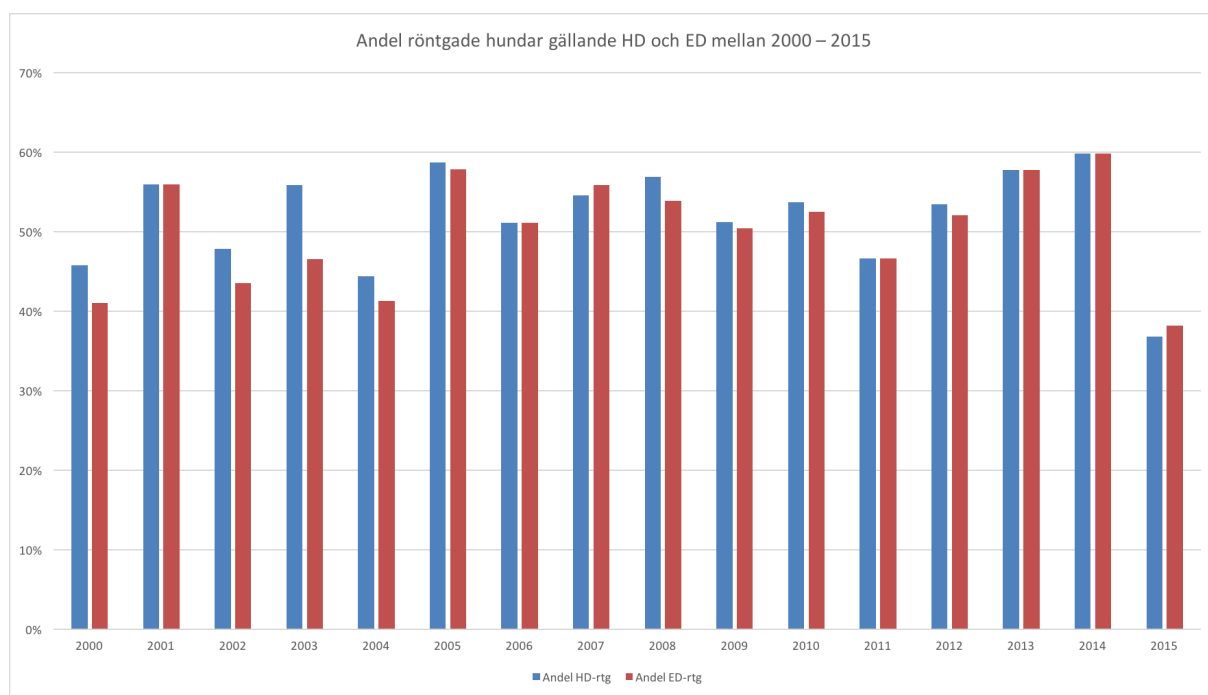
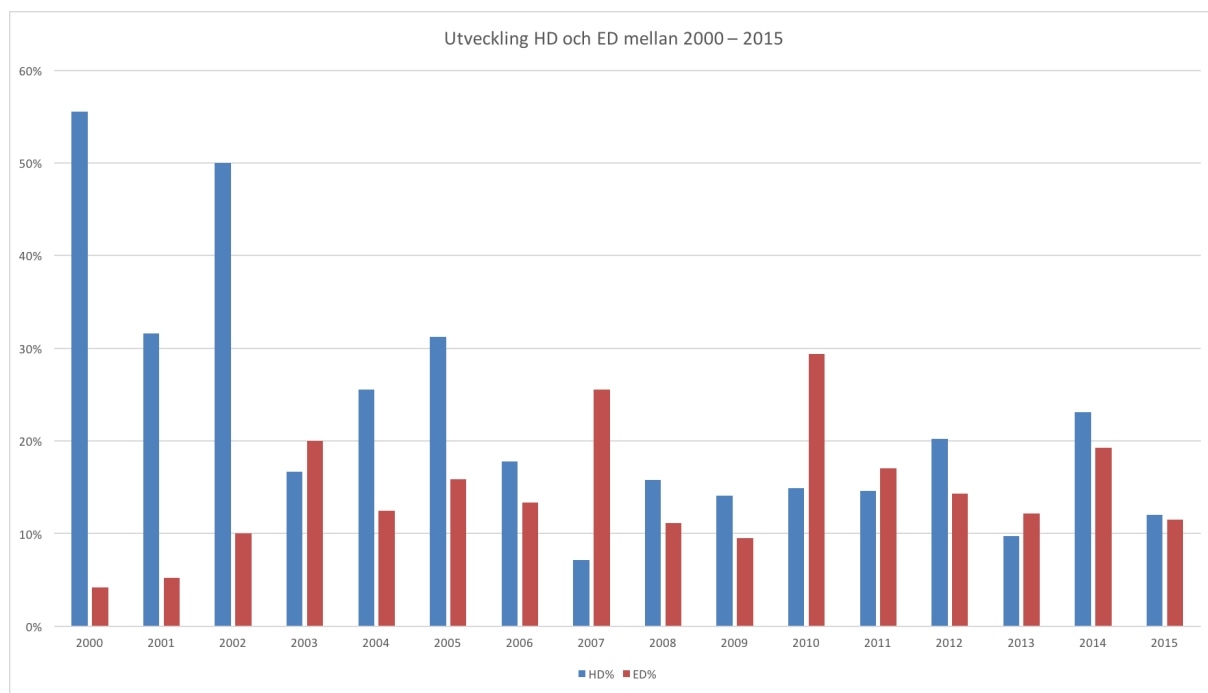
(**ED nivå 1** – resultatet registreras centralt.)

Avseende mentalitet – känd mental status.

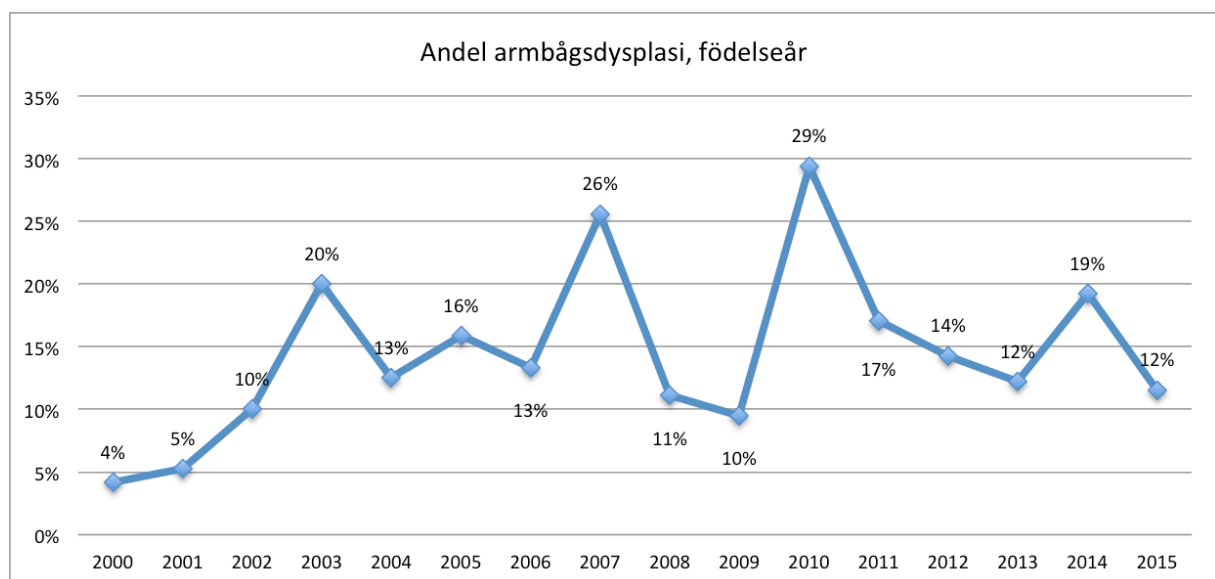
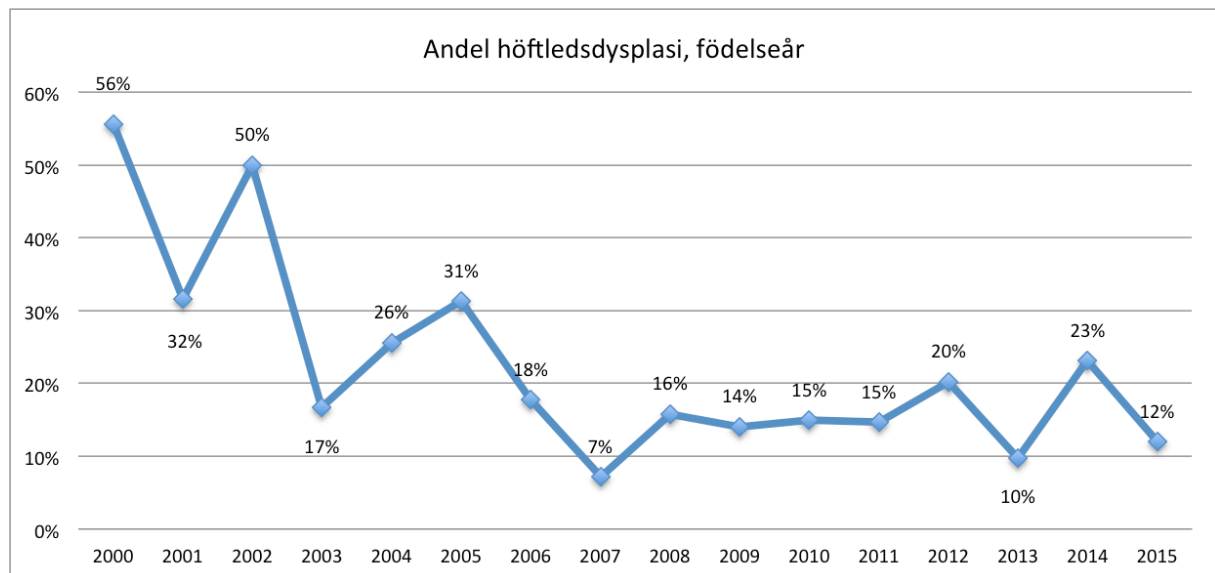
Från 2017, med tillägget:

"Föräldradjur födda t o m 2015-12-31: Med känd mental status menas att hunden genomgått en fullständig Mentalbeskrivning Hund (MH). Om föraren avbryter provet anses hunden inte ha känd mental status. Avbryter beskrivaren provet eller om föraren avstår skott, ska hunden ändå anses ha känd mental status. Föräldradjur födda fr o m 2016-01-01. Med känd mental status menas att hunden genomgått en fullständig Mentalbeskrivning Hund (MH) med kryss i alla 33 positioner. Hund som förare eller beskrivare avbrutit anses inte ha känd mental status. Om föraren avstår skott, ska hunden ändå anses ha känd mental status."

Utveckling HD och ED

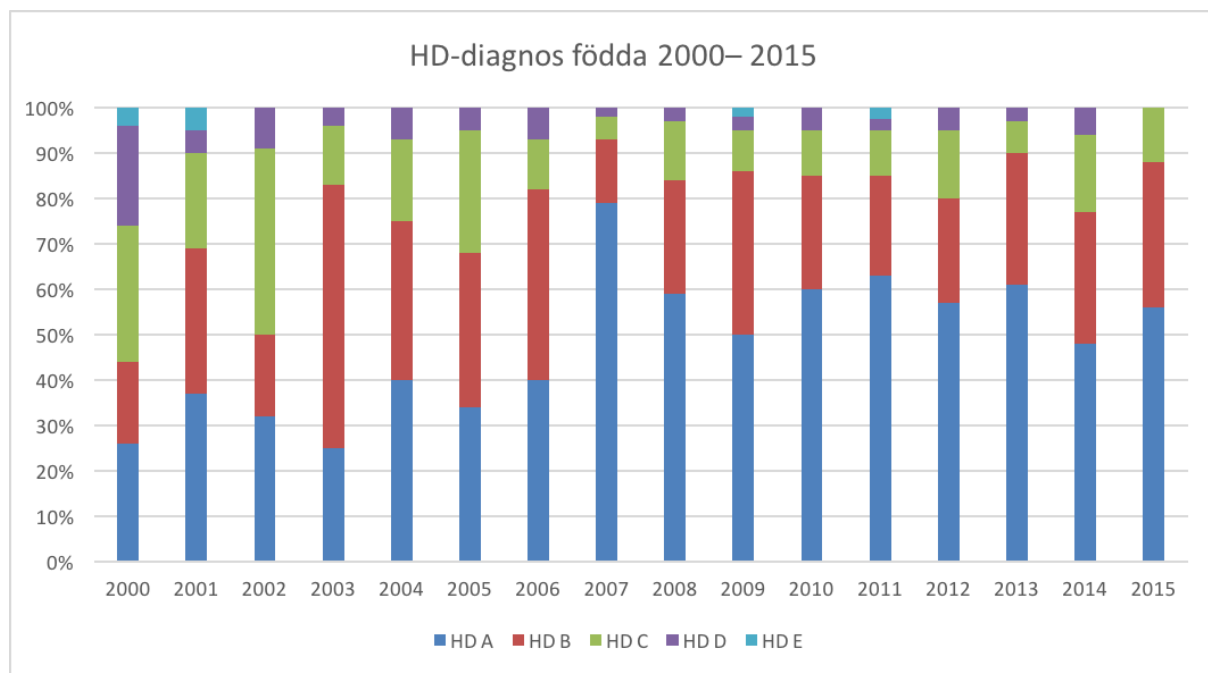
Inledningsvis röntgades ett mycket litet antal hundar avseende såväl HD och ED i synnerhet under 2000 – 2003. Såväl höfter som armbågar röntgas på i stort sett samtliga hundar.

Förekomst av såväl HD och ED varierar mellan årskullarna. Från 2004 infördes krav på avelsdjur gällande känd HD-status. Sedan 2006 har andel HD-belastade hundar legat på eller under 20% med undantag från 2014, då andelen ökade något.

Trenden pekar dock på att andel HD i rasen minskar något, medan andel ED ökar. För vissa årskullar är andelen ED-belastade hundar mycket hög.

Höfter – HD

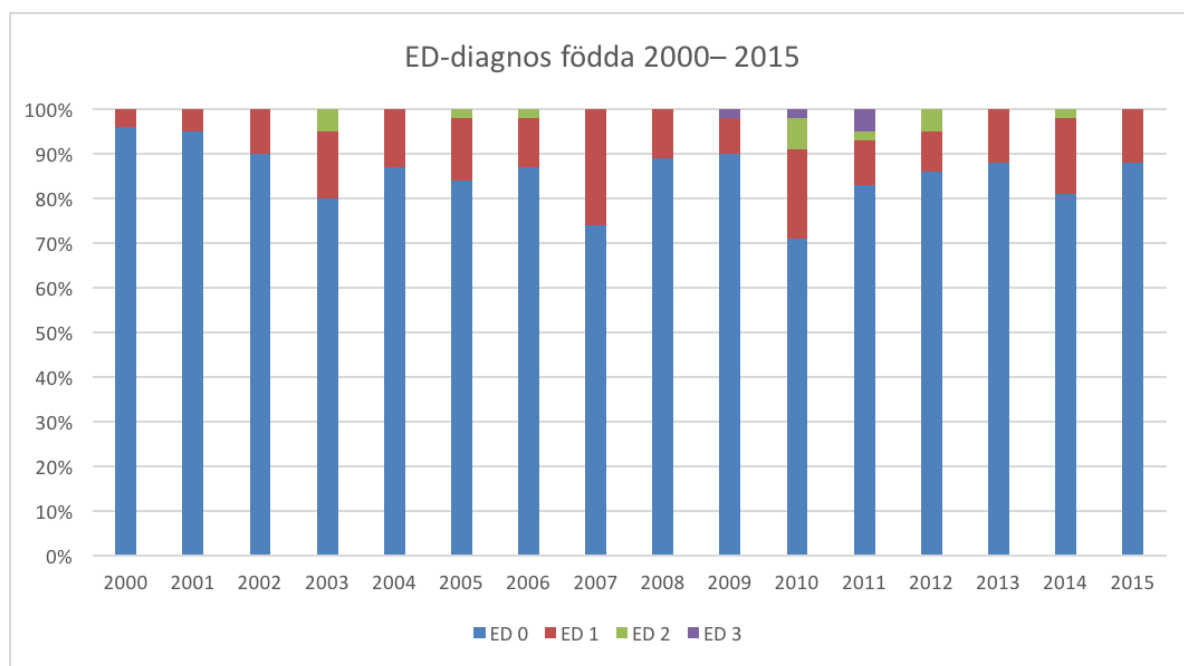
Översikt över antalet röntgade hundar 2000 – 2015. Fördelningen visar HD-gradering.

Gjorda kombinationer 2000 – 2015

Till största del görs parningar mellan fria föräldradjur. Ett litet antal parningar sker mellan djur som är HD-belastade. Hundar med okänd status kan vara röntgade i utlandet med sådan avläsning som inte godtas av SKK. För 2004 och framåt har andelen kombinationer där båda föräldrarna är fria (A eller B) ökat. Andel kombinationer där en förälder med HD använts är i stort de samma 6 respektive 5%.

[illegible]

Armbågar – ED

Översikt över antalet röntgade hundar 2000 – 2015. Fördelningen visar ED-gradering.

Gjorda kombinationer 2000 – 2015

Till övervägande del görs parningar mellan fria föräldradjur. Men det förekommer parningar med ED-belastade hundar. Hundar med okänd status kan vara röntgade i utlandet med sådan avläsning som inte godtas av SKK eller oröntgade eftersom det inte är något krav för registrering av avkomma.

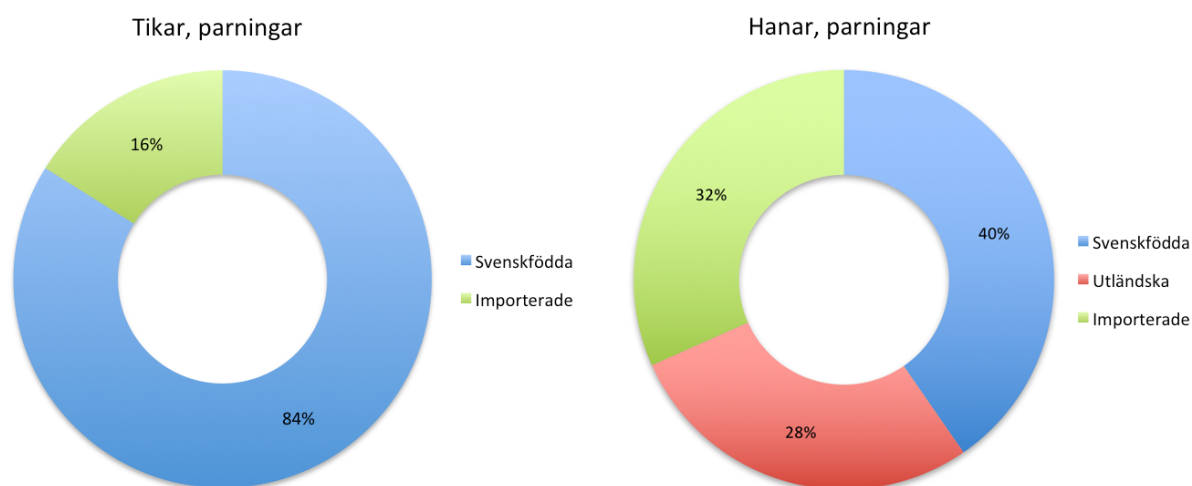
[illegible]

Hundar använda i avel

År	Antal tikar använda i avel	Varav svenska tikar	Varav importerade tikar	Antal hanar använda i avel	Varav svenska hanar	Varav importerade hanar	Varav utländska hanar
2000	7	7	0	5	1	0	4
2001	6	5	1	4	1	1	2
2002	5	5	0	4	2	1	1
2003	6	5	1	6	3	0	3
2004	11	11	0	6	3	1	2
2005	13	13	0	9	3	3	3
2006	12	12	0	10	3	5	2
2007	10	8	2	9	5	4	0
2008	22	16	6	18	7	4	7
2009	16	14	2	15	4	4	7
2010	18	13	5	15	5	4	6
2011	15	12	3	13	5	3	5
2012	21	15	6	18	11	6	1
2013	13	11	2	9	3	5	1
2014	14	12	2	11	4	4	3
2015	10	8	2	9	3	3	3

Översikt över hundar använda i avel 2000 – 2015.

Importerade hundar och parningar med utländska hundar har haft en stor påverkan på aveln i Sverige sedan flera år tillbaka. En stor del av de hundar som används i avel är av utländsk härkomst (båda föräldradjuren). Räknar man tikar och hanar som används i avel med en utländsk förälder blir antalet ännu mycket större.

I praktiken innebär det att aveln i Sverige till stor del styrs och styrs från utlandet och de avelsrestriktioner som införs i Sverige inte kommer att nå så stor effekt. Man skulle i högre omfattning kunna tillvarata de väldokumenterade individer som finns att tillgå för avel i Sverige.

Inavel och avelsbasens utnyttjande

Inavelsgraden i rasen till synes låg, men det svårt att få fram korrekta siffror för inavelsgradens ökning från generation ett till generation fem då det finns många individer med ofullständig stamtavla. Ofullständiga stamtavlor kan medföra en underskattad inavelsgrad. Det är därför viktigt att beakta hur pass säkert det beräknade resultatet är. Ytterligare ett observandum är att importerade hundar i vissa fall kan förekomma i SKKs databas under olika registreringsnummer. I de fall dessa inte kopplats samman kan det se ut som flera olika individer, med olika mängd information om exempelvis avkommor. Utan större ansträngning kan flera kombinationer plockas fram, som i avelsdata visar 0% men som i själva verket har en högre inavelsgrad. Det är därmed också svårt att säga med säkerhet hur avelsbasen utnyttjas. Ett antal hanar och tikar har fler än det rekommenderade antal avkommor/barnbarn.

Rekommendationer – HD/ED

VHK har sedan RAS 2006 haft rekommendationen att endast använda HD- respektive ED-fria hundar i avel. Detta har uppfödarna till stor del följt. Ur detta perspektiv har hundar till en viss del uteslutits ur avel, men kanske främst med anledning av att en stor del hundar aldrig röntgas.

Rekommendationer – mentalitet

När det gäller mentalitet har klubben haft rekommendation att avelsdjur ska ha genomgått ett fullständigt MH, alltså ej heller avbrutits av beskrivaren. Det förekommer att hundar med avbrutet MH har använts i avel. Det råder också lågt deltagande på MH, vilket ställer till bekymmer för uppfödare på flera olika sätt. Det är emellertid av största vikt att våra hundar inte har rädslor och är socialt trygga – inte minst för att må bra i samhället och de krav som ställs på våra hundar.

"Vit herdehund skall vara livlig, uppskatta aktivitet och ha ett balanserat temperament. Rasen skall vara uppmärksam och lättlärd, mycket social och trogen. Den är vänlig och lågmäld, aldrig rädd eller oprovocerat aggressiv. Vit herdehund skall vara en gladlynt, lättlärd och sportig hund med förutsättningar för all-round-utbildning. Rasens högt utvecklade sociala kompetens ger den en märkbar förutsättning att anpassa sig till all sorts händelser och situationer."

Från bland annat hälsoenkäter har det framkommit problem med socialitet och rädslor av olika slag.

Beskrivningsprotokoll MH ☐ Jämförd mot Idealprofil

Ras : Vit Herdehund

Provålder : 790,8

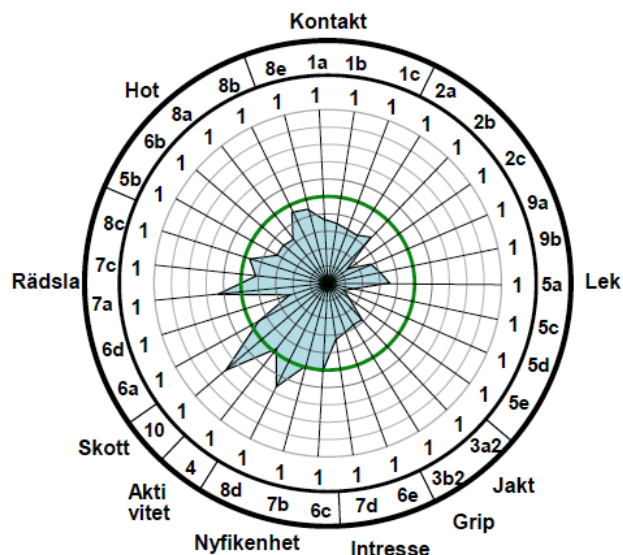
Genomförda : 495

Avbryter MH:

Beskrivare: 2 Oacceptabelt beteende: 0

Ägare: 0 Avstår skott: 11

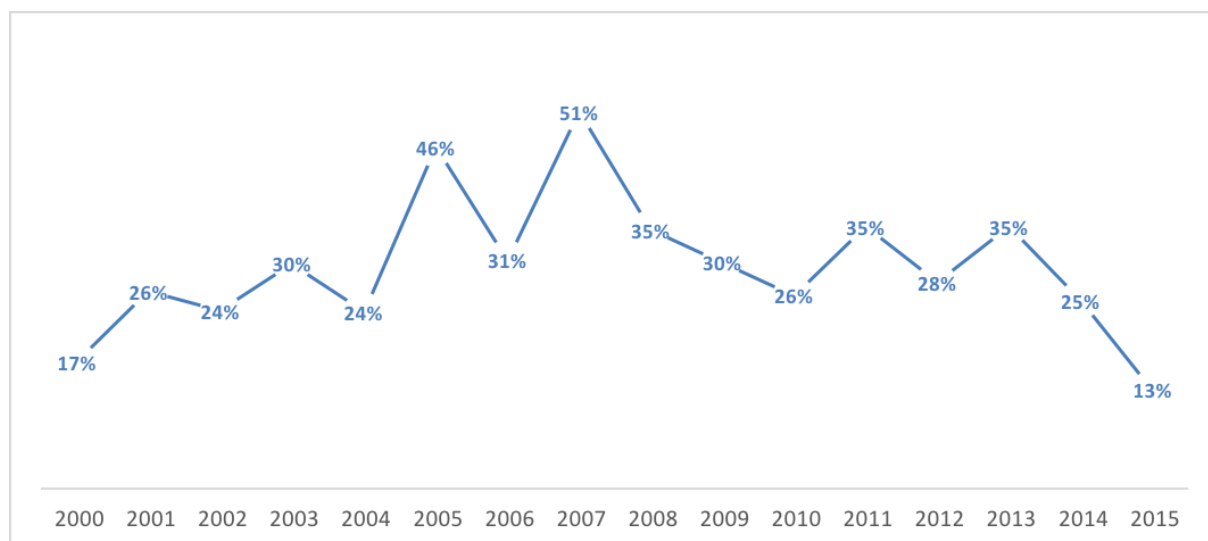
Ofullst.: 17 Avsteg från avreaktion: 1

Varje streck på diagramaxlarna motsvarar 0,2 i avvikelse från Brukshundmedelvärdet, som representeras av den inre ringen. Centrum i diagrammet har således värdet - 1 och axlarnas yttre ändar har värdet +1 från Rasmedelvärdet.

- 1a Kontakt, hälsning
- 1b Kontakt, samarbete
- 1c Kontakt, hantering
- 2a Lek 1, leklust
- 2b Lek 1, gripande
- 2c Lek 1, dragkamp
- 3a2 Jakt, förföljande
- 3b2 Jakt, gripande
- 4 Aktivitet
- 5a Avstånd lek, intresse
- 5b Avstånd lek, hot/aggr.
- 5c Avstånd lek, nyfikenhet
- 5d Avstånd lek, leklust
- 5e Avstånd lek, samarbete
- 6a Överraskn., rädsla
- 6b Överraskn., hot/aggr
- 6c Överraskn., nyfikenhet
- 6d Överraskn., kvarst rädsla
- 6e Överraskn., kvarst intresse
- 7a Ljudkänslig, rädsla
- 7b Ljudkänslig, nyfikenhet
- 7c Ljudkänslig, kvarst rädsla
- 7d Ljudkänslig, kvarst intresse
- 8a Spöken, hot/aggr
- 8b Spöken, kontroll
- 8c Spöken, rädsla
- 8d Spöken, nyfikenhet
- 8e Spöken, kontakt
- 9a Lek 2, leklust
- 9b Lek 2, gripande
- 10 Skott

Spindeldiagram MH vit herdehund (495 genomförda MH)

Andel mentalbeskrivna hundar födda 2000–2015.

Rekommendationer – annat

Rasklubben har sedan maj 2013, kanske efter att ha influerats av andra rasklubbar i Europa, haft rekommendationer angående att genomföra DNA-test för DM – degenerativ myelopati.

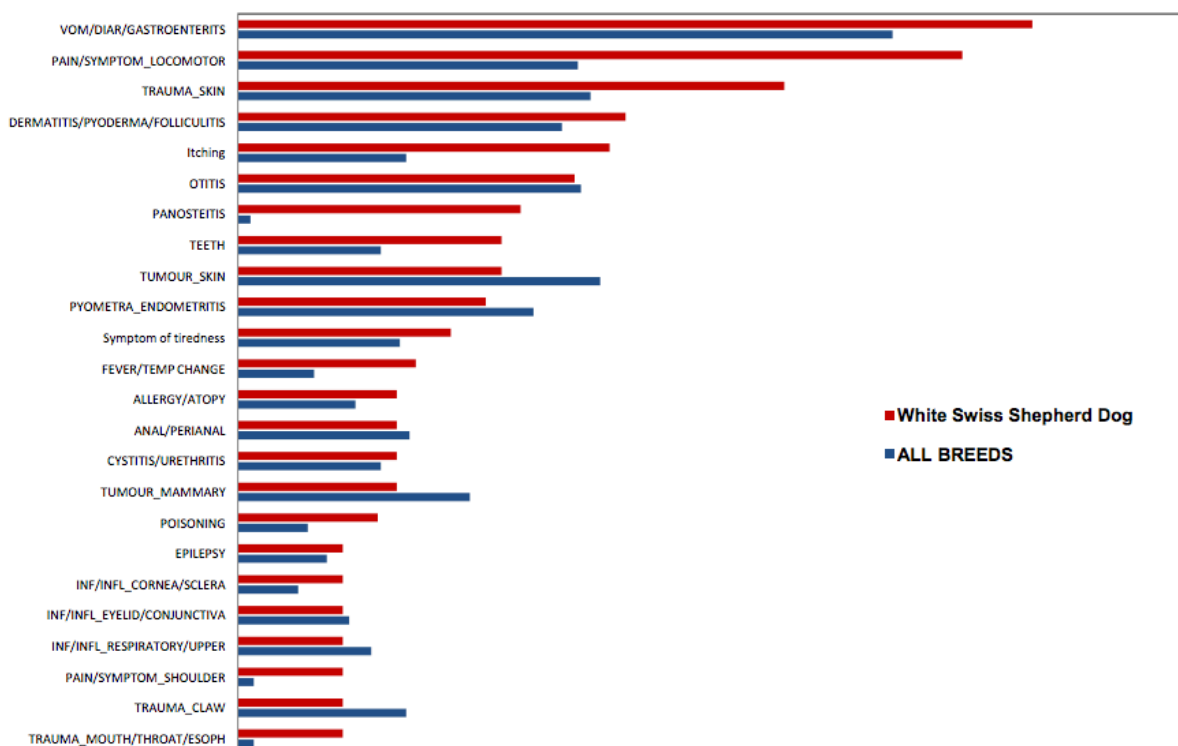
Rekommendationerna har även påverkat valphänvisningsregler och hanhundslistan genom krav på testning för att stå med. Dessa genomfördes utan att ha konsulterat SKK i frågan eller utvärdera vad restriktionerna får för konsekvenser för rasen på lång sikt. Vi konstaterar att det var mycket olyckligt att rekommendationen/kravet kom till. Klubben har varit i kontakt med SKK i frågan. Det är viktigt att inte utesluta hundar ur avel på lösa grunder.

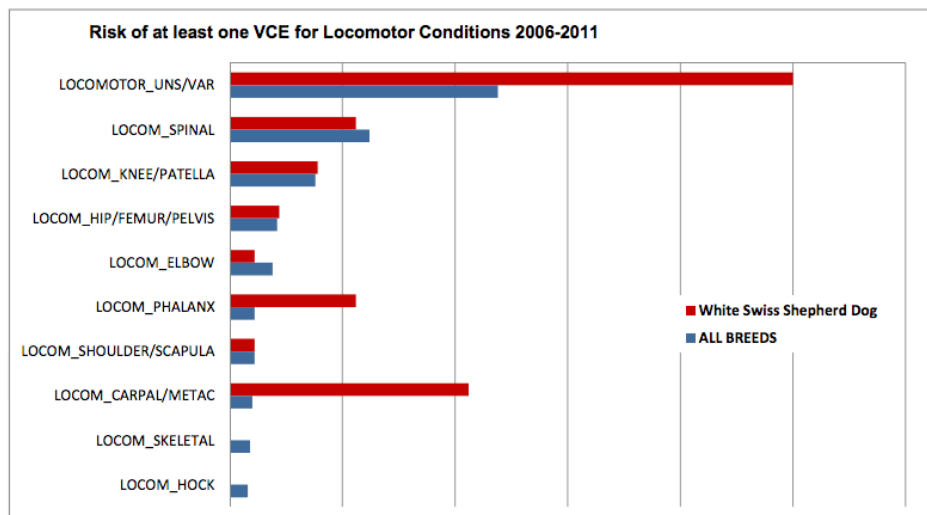
Förekomst av andra sjukdomar i rasen

Genom att studera Agrias Breed Profile kan man se vilka de vanligaste sjukdomarna/åkommorna vit herdehund drabbas av. Viss försiktighet bör iakttas eftersom den ännu inte omfattar så många hundar i rasen och gäller för åren 2006–2011.

Smärta och symptom från rörelseapparaten är vanligt inom rasen. De är oftast inte specificerade till något område utan gäller generella rörelseproblem. Det finns också en högre risk gällande skador framförallt i mellanhand/handlov. Läger man samman sjukdomar som drabbar huden (klåda, infektioner, atopi, allergi) ser man att det är mer vanligt förekommande hos vit herdehund. Ytterligare en diagnos där vit herdehund sticker ut är panosteitis, ibland slarvigt kallad "växtvärk". Här kan det finnas bakomliggande problematik gällande rörelseapparaten.

Highest risk (most common) Specific Causes of VCEs (Diagnoses Level_1) 2006-2011

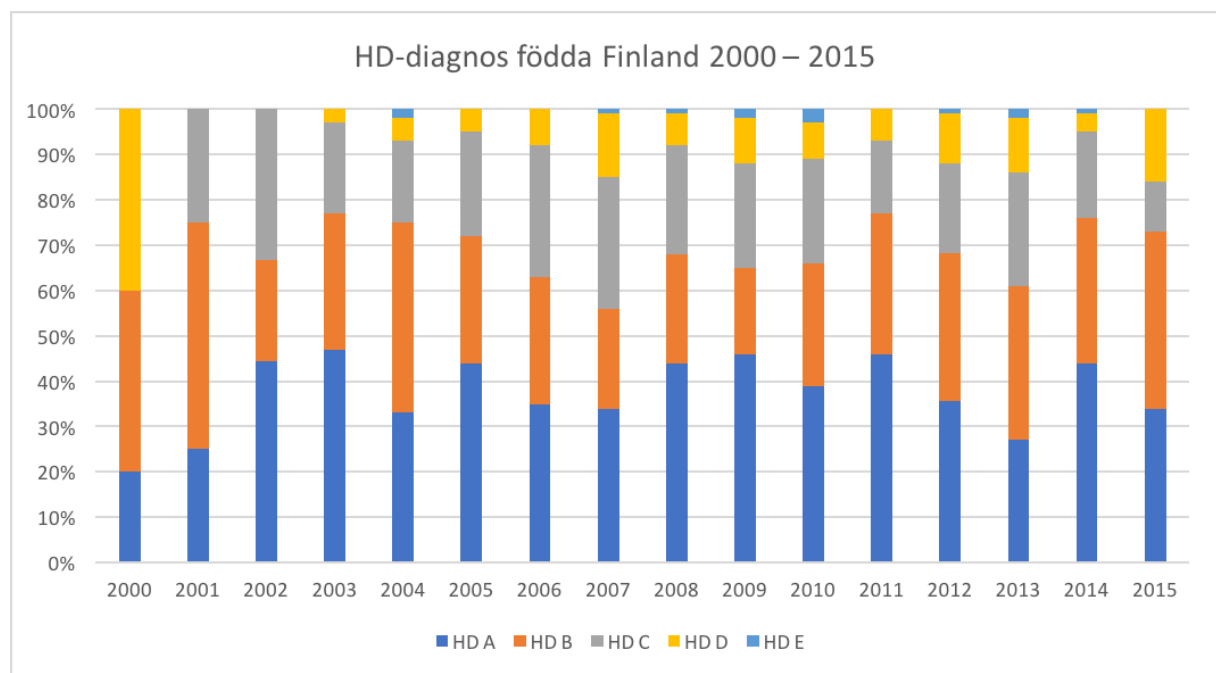

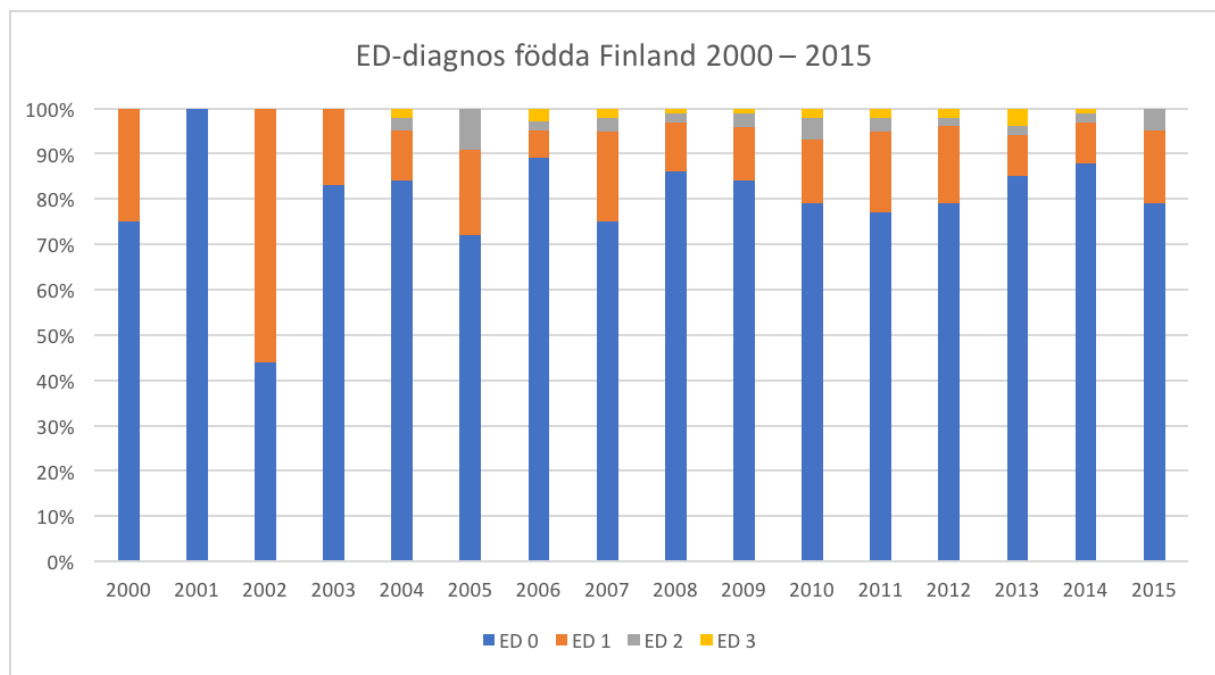
Note: These conditions are presented in order of decreasing commonness in All Breeds. 'UNS/VAR' means that the veterinarian did not specify a specific location or diagnosis or there were generalized locomotor problems.

Utlandet och Norden

Utländska hundar har haft en stort påverkan på aveln i Sverige sedan flera år tillbaka. De hundar som används kommer främst från Europa men från de länder som har störst inverkan på vår avel är det svårt att få fram hälsoinformation (Nederländerna har öppen hunddatabas). Visst utbyte finns också med övriga Norden. Danmark och Norge har relativt få registrerade individer även om registreringssiffrorna på senare år stiger. I Finland ligger siffrorna sedan 2006–2007 på runt 250–300 registreringar per år.

HD och ED Finland

I Finland finns krav på ögonundersökning av hundar som används i avel. Ett fåtal svenska hundar har genomgått ögonundersökning. För vit herdehund finns också krav på mentaltest, MH eller bruksprov för registrering av valpar.

Sammanfattning

Vit herdehund är en ras fortfarande under uppbyggnad. På senare år har antalet registreringar sjunkit. Vi har svårt att se stora effekter av hälsoprogram eller hälsoprogrammens påverkan på rasen på så kort sikt.

För att kunna utvärdera och hitta lämpliga avelsdjur behöver rasen få fler individer röntgade (HD och ED). I genomsnitt röntgades 52% av vita herdehundar födda 2000–2015. Samtidigt behöver fler hundar mentalbeskrivas, under motsvarande period ligger genomsnittet för hundar som gjort MH på 30%. Fler hundar behöver utvärderas för att inte riskera att endast ett fåtal hundar används i avel. Överanvändning av avelsdjur i rasen förekommer.

Uppfödarna har i stort använt fria avelsdjur, ändå ökar ED i rasen. HD ligger i stort sett på samma nivå som 2004, då krav på avelsdjur gällande känd HD-status infördes. Men utländska hundar har fortfarande stor påverkan på aveln i Sverige. Med importer och användandet av utländskt avelsmaterial följer en osäkerhet om hur belastade linjerna är gällande HD/ED, mentalitet och sjukdomar. Det är av största vikt att inte bara titta på enskilda individer utan hela bilden kring avelsdjuret (släktingars – t ex syskons, föräldrars och eventuella avkommors resultat). Vi ser allvarligt på utvecklingen av andel hundar belastade med ED i rasen.